

nesumnjivo da će i ova monografija naići i na odobravanja i na osporavanja. No treba znati da su autori težili stabilizaciji jezične jezgre i općeporabnoga leksika, a mjesta ostaje dovoljno za dopune novim naglasnonormativnim razvojnim smjernicama i rezultatima sve življega raslojavanja unutar dvostrukosti i trostrukosti kao rezultata jezičnih, pa tako i naglasnih mijena.

Vrijednost ovoga akcentološkog pothvata premošćuje sve moguće prijemore (zbog teme, koja inače izaziva ponajviše nesuglasja na jezikoslovnoj sceni, te slabe pedagoške skrbi o naglasnoj normi, pa idiolekt često postaje mjerom), a ogleda su u sljedećemu: prvo, ponuđena je nova naglasna tipologija hrvatskoga književnoga jezika koja počiva na zapadnonovoštokavskoj osnovici proširenoj hrvatskim idiomima istosmjerna proizvodijskog razvoja i usklađenoj s jezičnom uporabom; drugo, pokazalo se je da je naglasnu tipologiju moguće prikazati sažeto slijedeći najnovije spoznaje u akcentologiji po kojima je za tipološku klasifikaciju važno

samo naglasno ponašanje; treće, na višem stupnju apstrakcije prvi se put nudi novo naglasnonormativno nazivlje koje poznaje dva osnovna tipa (promjenljivi i nepromjenljivi) što se dalje granaju na niže hijerarhijske jedinice (podtipove, skupove jedinica i naglasne jedinice); četvrto, nije se samo propisivalo već se je i opisivalo, uvođenjem stilske oznake razgovorno za likove koji su prošireni, ali ne i neutralni u književnome jeziku (posebice se to odnosi na riječi sa silaznim naglaskom na nepočetnome slogu); peto, opsežan naglasni rječnik od približno 57 000 riječi, uz obveznu brojku koja upućuje na naglasne paradigmatške preinake opisane u tekstu, zaokružuje sve što se od naglasnoga priručnika i očekuje.

Po svemu je to ne(za)obilazan priručnik za sve koji žele utočniti i preispitati svoje naglašavanje, bilo u profesionalnome bilo u svakodnevnome govoru, pa će zasigurno naći mjesta među sve brojnijim nastolnim knjigama o hrvatskome književnom jeziku.

Blaženka Martinović

VIJESTI

JOŠ O NESRETOJ SUDBINI DR. IVANA ŠRETERA

 rigodom dodjeljivanja nagrade dr. Ivana Šretera treba podsjetiti na njegovu nesretnu sudbinu jer još uvijek bi se moglo saznati nešto novo o nepoznatim pojedinostima njegove smrti.

Nedavno je Slavko Degoricija izdao knjigu (Zagreb, veljača 2008.), i u njoj među ostalim opisuje doživljaje koje je imao kao voditelj hrvatskoga izaslanstva za

pregovore s mjesnim pobunjenim Srbima. U knjizi opisuje i pakračke događaje 1991. i u vezi s njima neke pojedinosti o sudbini dr. Šretera.

Evo što o tome piše:

»Doktora Ivana Šretera upoznao sam u Baraci HDZ-a u Zagrebu. Sam susret i upoznavanje bio je, ja bih rekao, poseban. Živio sam i radio dvadesetak godina u Kutini, obojica smo se začudili da se nismo ranije upoznali, jer je doktor Šreter živio u Pakracu i Lipiku, a to je neposredna blizina Kutine. Ja

sam često dolazio u Pakrac i Lipik, a doktor Šreter u Kutinu. Eto, slučajno, prvi naš susret dogodio se u sjedištu HDZ-a u trenutku osnivanja HDZ-a na razini Republike Hrvatske, pa i Pakraca.

Na mene je ostavio snažan dojam. Čovjek velikoga obrazovanja, silne energije, okretan, poduzetan. U to vrijeme naša suradnja bila je velika, dosta česti susreti su nas zbližili. Vrijeme je brzo teklo. Politički događaji iz dana u dan su se mijenjali. Pakračko područje je kipjelo. Osnivanjem HDZ-a i SDS-a, odnosi su se pogoršali na relaciji srpskog i hrvatskoga stanovništva. Srbe vodi radikalni Veljko Džakula, a HDZ doktor Šreter. Džakula je samouvjeren, prepotentan, radikalan, povezan s Goranom Hadžićem i Nikicom Šašićem (Zapadna Slavonija). (...)

Druga strana, na čelu s doktorom Šreterom drži pomirujuće govore. Traže zajedništvo, razgovore i pregovore. Srbi sve to odbijaju i dovode do već spomenute pobune Srba u Pakracu (razoružanje policajaca Hrvata u policijskoj postaji), a spomenuli smo da je na tu pobunu Hrvatska oštro reagirala i sam pokušaj udara brzom akcijom specijalne policije spriječila. Od toga događaja kod jednog dijela članova SDS-a dolazi do reklo bi se, radikalnih promjena, barem verbalno. Ta promjena najviše se osjetila upravo kod Veljka Džakule. Odnosi Džakula–Šreter nisu se promijenili, dapače, osjećao se sve veći antagonizam i nepovjerenje. Na tu činjenicu u više navrata upozoravao sam doktora Šretera. On je bio mišljenja da Srbi neće njemu nauditi jer ih je previše zadužio i kao liječnik i kao čovjek.

Međutim, dana 18. kolovoza 1991. godine dogodilo se njegovo presretanje i zarobljavanje. Odveden je u prostor Bučja ili Kusionja, gdje su ga utamničili, premlaćivali i na koncu likvidirali. Pokušali smo na sve načine da ga oslobodimo pa i preko međunarodnih čimbenika. Svi su oni nijekali da znaju za

njegovo prebivalište, a pogotovu nitko od njih nije znao reći tko ga je presreo i odveo u nepoznato. To je naprosto nevjerojatno! Zarobljavanje i odvođenje Šretera još i danas je obavijeno velom tajne kod Srba. Stječe se dojam da su se pakrački Srbi zavjetovali da ne odaju tajnu zarobljavanja i likvidacije doktora Ive Šretera.

Nitko od Srba s toga područja nije reagirao niti na vapaj njegove majke prije smrti, da ga barem može sahraniti uz grob njegova voljenog oca, prije nego umre. Ni na taj vapaj nitko se nije oglasio i tu se potvrdila stara narodna izreka: „Stara se dobročinstva brzo zaboravljaju.“

Međutim, jednoga dana, ukazala se neka nada u njegov spas. Meni se u kabinet najavio Milorad Pupovac, mada do tada nismo imali nekih veći kontakata. Primio sam ga gotovo odmah, da čujem što mi ima reći Pupovac. Došao je, kako on to zna, snuđen, silno zabrinut, da su dva liječnika Srbina u Sisku uhapšena i zatvorena, doktor Špiro Kostić iz Siska, ministar zdravstva *Republike Srpske Krajine* i doktor Branko Krivokuća. Povod privođenja obojice liječnika bio je pronalazak njihovih liječničkih torbi punih lijekova i drugoga sanitetskog materijala namijenjenoga pobunjenim Srbima, odnosno četnicima. Pupovac je tražio od mene da interveniram kod Đure Brodarca u Sisku i da ih se pusti jer da oni nisu imali zle namjere. Kada sam ga saslušao do kraja, dao sam mu prijedlog: „Dobro, pokušajmo nešto učiniti nas dvojica. Ti ćeš otići u Pakrac kod pobunjenih Srba i neka oni oslobode doktora Ivana Šretera, a ja ću pokušati kod Brodarca dogovoriti puštanje uhapšenih liječnika u Sisku.“ Iznenadio sam se i obradovao njegovoj brznoj reakciji. „Dobro, idemo u akciju, i to odmah.“ - odgovorio je. Nije imao nikakvih dodatnih pitanja. Ne pita on: „Kako ću ja do pobunjenih Srba u Pakracu?“ Znao sam da mu to ne predstavlja nikakav problem i da on

zna kako će do njih doći. Popili smo, koliko se sjećam kavu i krenuli u akciju.

Nazvao sam Đuru Brodarca u Sisak. Potvrdio mi je da su ti liječnici zaista uhapšeni s prilično velikom količinom lijekova i drugog materijala, što nije uobičajeno nositi u liječničkoj torbi. Đuri sam objasnio moj razgovor pa i dogovor s Pupovcem. Kad je u pitanju spašavanje doktora Šretera, idemo odmah u akciju. Đuro mi napomene da on ovu dvojicu uhapšenika, ne smije pustiti u Sisku, jer im ne može jamčiti sigurnost. Cijeli Sisak već brui o njihovu hapšenju. Rekao sam: „To znaš ti najbolje što možeš učiniti pa mi samo javi da znam što si dogovorio na razini policijske uprave u Sisku.“ Negdje u popodnevnim satima Đuro mi javlja. Dogovorili smo se da ih odvezemo u Karlovac i pustimo jer jedan od njih (Branko Krivokuća) tamo negdje rodom (mislim da je rekao Vojnić). Složili smo se da je to možda najbolja solucija.

Sada više nisam siguran jesu li prošla jedan ili dva dana, dolazi Pupovac, navodno iz Pakraca. Njegove su prve riječi bile: „Ti si obavio posao a ja za sada nisam.“, pitam „Zašto?“ „Ne daju ga jer im treba kao liječnik, znaš kako je, oni nemaju doktora. Čim dobiju doktora, puštaju Šretera.“ Nije

od toga prošlo nekoliko dana, doznajem od predstavnika UNPROFOR-a, da je Šreter mrtav, likvidiran, već više od mjesec dana. Doznajem i to da ga Srbi nisu koristili niti jednog trenutka kao liječnika, već su ga od prvog dana uhićenja premlačivali, i to tako žestoko da su mu, među ostalim, polomili ruke. Pupovac nikada nije našao za potrebno ispričati mi se za ovakvu notornu prijevaru i sve laži koje je izrekao, navodno, po povratku iz Pakraca. Eto tako se i ta lažna nada nije ispunila« (str. 165. – 167.)

Pupovac ili Veljko Džakula, koji je tada u Pakracu bio glavni, mogli bi i sada bar djelomično popraviti štetu koju su napravili njihovi Srbi. Budući da još ni danas ne znamo gdje su Šreterovi posmrtni ostatci, oni bi od Srba koji su sudjelovali u Šreterovu pogubljenju mogli saznati gdje je dr. Šreter pokopan. Netko to zna i mogao bi im reći, ako ne izravno, a ono anonimno. Time bi rasteretio svoju savjest i djelomično popravio težak srpski zločin. Mi pišemo o tome jer nam je stalo da znamo za grob mučenika hrvatskoga jezika, a time bi bar malo popustila i napetost koja zbog srpske šutnje još uvijek traje. A do mirenja napetosti treba svima da nam je stalo pa i Pupovcu i Džakuli.

(S. B.)

U SPOMEN

U SPOMEN DANIJELU ALERIĆU

(Runovići, 13. siječnja 1936.

– Zagreb, 22. veljače 2008.)

Danijel Alerić rođen je 13. siječnja 1936. u Runovićima kod Imotskog. Osnovnu je školu pohađao u Erdviku kod Iloka, u Jarmini kod Vinkovaca,

u Runovićima i u Imotskom. Nakon toga pohađao je u Splitu Realnu gimnaziju. Zatim je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu studirao jugoslavenske jezike i književnosti i rusistiku, što je diplomirao 1959.

Godine 1961. zapošljava se kao asistent u tek osnovanom Institutu za lingvistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Sljedeće godine teško obolijeva od tuberkuloze pluća.